

МОВОЗНАВСТВО • LINGUISTICS

УДК 81'3:373.2(477-25)"2023/2024"[045]

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2025.346947>Анастасія Гасанова-Лебедєва* ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ДИНАМІКА МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ МІСТА КИЄВА
(2023–2024 pp.)

У статті представлено результати другого етапу авторського психолінгвістичного дослідження мовної ситуації в закладах дошкільної освіти міста Києва, проведеного упродовж 2023–2024 рр. Робота є продовженням попередньої наукової розвідки (2024), у якій було зафіксовано вихідний стан мовного середовища дошкільників столиці. Метою дослідження є виявлення тенденцій поступових мовних трансформацій у комунікативному середовищі дітей, зумовлених соціокультурними змінами та впровадженням державної політики українізації, а також аналіз психолінгвістичних і нейропсихологічних чинників, що впливають на мовну адаптацію в дошкільному віці. Методологічну основу становить авторська інтегративна методика, що поєднує лінгвістичний, психологічний і нейропсихологічний підходи. Дослідження охоплює анкетно-опитувальні, поведінкові та спостережувальні параметри мовної взаємодії дітей у природному комунікативному середовищі. Результати засвідчили еволюційний, перехідний характер мовних процесів: поступове зростання питомої ваги української мови, скорочення частки російськомовного спілкування та посилення ролі суржику як тимчасової адаптаційної форми під час переходу до україномовного середовища. Це свідчить про етап стабілізації мовної поведінки, у межах якого українізація комунікативного простору відбувається через проміжні мовні коди.

Робота має наукову новизну, оскільки вперше демонструє психолінгвістичні закономірності поступової мовної адаптації дошкільників у короткочасній лонгітюдній перспективі (2023–2024 рр.) та підтверджує валідність авторської методики аналізу мовного середовища.

Ключові слова: мовна ситуація, психолінгвістика, мовна адаптація, дошкільна освіта, мовна свідомість, білінгвізм, українська мова, нейропсихологічний підхід.

Hasanova-Lebedieva Anastasiia. Psycholinguistic features of the transitional stage of the language situation in preschool educational institutions of Kyiv (2023–2024).

The article presents the results of the second stage of the author's psycholinguistic research on the language situation in preschool educational institutions of Kyiv, conducted during 2023–2024. The study continues the author's previous research (2024), which recorded the initial state of the preschool linguistic environment in the capital. The purpose of the research is to identify the tendencies of gradual linguistic transformations in children's communicative environment caused by sociocultural changes and the implementation of the state policy of Ukrainization, as well as to analyze psycholinguistic and neuropsychological factors influencing language adaptation in preschool age. The methodological basis of the research is an integrative author's approach combining linguistic, psychological, and neuropsychological methods. The study involves questionnaire, behavioral, and observational data focused on children's natural communicative interactions. The results revealed an evolutionary and transitional character of language processes: a gradual increase in the share of the Ukrainian language, a reduction in the use of Russian, and the rise of surzhyk (mixed Ukrainian-Russian speech) as a temporary adaptive form during the shift toward a Ukrainian-speaking environment. These findings indicate a stage of stabilization in linguistic behavior, where Ukrainization of communication occurs through intermediate linguistic codes.

The study is scientifically novel, as it is the first to demonstrate psycholinguistic regularities of gradual language adaptation among preschool children within a short-term longitudinal perspective (2023–2024) and to confirm the validity of the author's methodology for analyzing the linguistic environment.

Keywords: language situation, psycholinguistics, language adaptation, preschool education, language awareness, bilingualism, Ukrainian language, neuropsychological approach.

Постановка проблеми. Проблематика мовної ситуації в закладах дошкільної освіти України посідає особливе місце в сучасному науковому дискурсі, оскільки інтегрує соціолінгвістичний, психолінгвістичний і культурно-освітній виміри. В умовах глибоких соціокультурних трансформацій, воєнних подій і посилення державної політики українізації питання мовної ідентичності дитини набуває не лише лінгвістичного, а й когнітивно-психологічного та світоглядного значення. Саме на етапі дошкільного дитинства, що є сенситивним періодом становлення базових психомовних механізмів, закладаються основи мовної свідомості, мовленнєвої компетентності та комунікативної готовності дитини до подальшої навчальної діяльності. Мовна поведінка в цей період відображає складну взаємодію соціального контексту, освітнього середовища, родинного впливу та індивідуальних нейропсихологічних характеристик розвитку. У разі недостатньої представленості державної мови в мовному просторі дошкільного закладу процес формування мовленнєвої системи дитини ґрунтується переважно на побутовій (домінантній) мові спілкування. Це обмежує розвиток

* Анастасія Гасанова-Лебедєва, магістр психології, філолог, практичний психолог, фахівчиня з психолінгвістики та психофізіології мовлення, нейропсихолог (Київ, Україна); e-mail: lebedyeva6@gmail.com.

окремих нейропсихологічних механізмів мовлення – слухо-артикуляційної координації, фонематичного сприймання, вербальної пам'яті та граматичного структурування висловлювань. У подальшому така недостатність може виявлятися в початковій школі у вигляді труднощів із засвоєнням навчальної програми державною мовою, що підтверджує тісний зв'язок між якістю мовного середовища на дошкільному етапі та когнітивно-мовленнєвим розвитком дитини.

Дошкільна освіта постає не лише середовищем опанування мови як засобу комунікації, а й простором формування культурно-національної самоідентифікації, у якому мова виконує функцію провідного чинника когнітивного розвитку, емоційної стабільності та соціальної адаптації дитини. У цьому контексті дослідження мовної ситуації у дошкільних закладах набуває ключового значення для розуміння процесів мовної соціалізації, становлення білінгвальної або поліфункційної мовної компетентності, а також для оцінки ефективності реалізації державної мовної політики у сфері освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку широко висвітлюється у сучасному вітчизняному науковому дискурсі. Питання розвитку мовлення, мовної свідомості, комунікативної готовності та когнітивних механізмів мовленнєвої діяльності досліджували представники різних наукових напрямів – психологічного, психолінгвістичного, лінгводидактичного та нейропсихологічного. Психологічні аспекти мовленнєвого розвитку розкрито у працях Л. Засекоїної, С. Засекина, які досліджують психолінгвістичні закономірності формування мовлення й взаємозв'язок між мовною діяльністю та когнітивними процесами. Лінгводидактичні засади навчання рідної мови й розвитку мовлення дошкільників визначено в роботах А. Богуш, Н. Гавриш, М. Василенко, які обґрунтували структуру мовленнєвої компетентності та методику її формування. Проблеми багатомовного середовища та мовної адаптації дитини висвітлено у працях Т. Черної, Л. Калмикової, Н. Харченко, І. Лапшиної, Г. Калмикова, О. Аніщенко, О. Садовщикової, О. Аксьонової, Л. Артемової, які наголошують на взаємозв'язку між мовною, когнітивною та соціальною адаптацією дитини. Нейропсихологічний підхід до аналізу мовленнєвого розвитку ґрунтовно представлено у працях В. Князева, К. Мілютіної, Н. Рубель, які доводять вплив багатомовності на формування когнітивних процесів та мовної адаптації. Нормативно-правову основу дослідження становлять закони України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001, зі змінами), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019), а також Базовий компонент дошкільної освіти (2021) та методичні рекомендації МОН України.

Водночас до 2023 року комплексного психолінгвістичного аналізу мовної ситуації у закладах дошкільної освіти міста Києва не існувало. Уперше таке дослідження здійснила А. Гасанова-Лебедева, яка 2024 р. опублікувала результати авторської роботи «Психолінгвістичне дослідження мовної ситуації в закладах дошкільної освіти міста Києва на початку ХХІ століття» [1]. Ця праця заклала науковий фундамент для подальшого аналізу динаміки мовних змін у дошкільному середовищі столиці.

Актуальність дослідження. Проблема мовної ситуації у сфері дошкільної освіти України набуває особливої ваги в умовах соціокультурних трансформацій, воєнних подій та активного впровадження політики українізації. Саме дошкільний період є сенситивним етапом розвитку мовної свідомості, комунікативної компетентності та культурно-національної ідентичності дитини, що визначає її подальший когнітивний, емоційний і соціальний розвиток. Необхідність дослідження зумовлена потребою моніторингу ефективності державної мовної політики, оцінки реальних тенденцій мовної поведінки дітей, а також виявлення психолінгвістичних механізмів адаптації до україномовного середовища. Це дослідження є логічним продовженням попередньої авторської розвідки, де було зафіксовано вихідний стан мовних практик у дошкільних закладах Києва. Поточний етап спрямований на виявлення динаміки цих змін, аналіз нейропсихологічних механізмів мовного розвитку та уточнення чинників, що сприяють формуванню україномовної ідентичності дітей у двомовному середовищі. Отже, актуальність дослідження зумовлена як державними пріоритетами мовної політики, так і науковою потребою простеження еволюції мовних практик у дошкільній освіті – від фіксації вихідного стану до аналізу закономірностей мовної динаміки.

Мета дослідження – здійснити комплексний психолінгвістичний аналіз мовної ситуації в закладах дошкільної освіти міста Києва у 2023–2024 рр., зафіксувати її динаміку та виявити актуальний стан мовного середовища на сучасному етапі. Дослідження спрямоване на опис і порівняльну оцінку фактичних змін, що відбулися у сфері мовної поведінки дітей, педагогів і батьків протягом зазначеного періоду.

Основні завдання дослідження: 1) систематизувати теоретичні та методологічні засади психолінгвістичного аналізу мовної ситуації в дошкільній освіті; 2) вивчити соціолінгвістичні, психологічні та нейропсихологічні чинники, які впливають на формування мовної поведінки дітей;

3) провести емпіричне дослідження мовних практик у закладах дошкільної освіти м. Києва за ідентичними методами 2023 та 2024 рр.; 4) здійснити порівняльний аналіз отриманих даних обох етапів для фіксації динаміки мовної ситуації без зміни дослідницьких інструментів; 5) оцінити вплив родинного, освітнього й медіасередовища на особливості мовного розвитку та україномовної ідентичності дітей; 6) узагальнити результати спостереження та опублікувати отримані дані з метою фіксації поточного стану мовного середовища в дошкільних закладах м. Києва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічну основу дослідження становить авторський психолінгвістичний підхід, що поєднує лінгвістичні, психологічні та нейропсихологічні методи аналізу мовленнєвої поведінки дітей дошкільного віку.

У роботі застосовано комплекс дослідницьких інструментів, що й на першому етапі (2023 р.), зокрема:

- анкетно-опитувальні методи (батьківські та педагогічні опитувальники авторки),
- поведінкові показники мовної взаємодії,
- стандартизоване натуральне спостереження у повсякденних комунікативних ситуаціях.

Інструменти не змінювалися між хвилями 2023 р. та 2024 р.: формулювання запитань, шкали відповідей, порядок подачі, інструкції для респондентів і порядок проведення анкетування залишалися незмінними. Використано той самий протокол кодування та оброблення даних, що забезпечує порівнюваність результатів і коректність висновків щодо динаміки мовних процесів.

Збір емпіричних даних здійснювався у два виміри – у грудні 2023 р. та у грудні 2024 р. – у закладах дошкільної освіти м. Києва, що представляють різні соціокультурні мікросередовища. Критерії добору учасників та умови проведення повторювали процедури першої хвилі. До вибірки увійшли вихованці закладів дошкільної освіти, їхні батьки та педагоги, які брали участь в опитуванні. Батьки надавали інформацію про мовні практики дитини вдома та в закладі освіти, а також про особливості спілкування з педагогами й адміністрацією.

Для аналізу отриманих результатів було використано ті самі методи кількісної та якісної оцінки, що й у дослідженні [1]. Порівняння здійснювалося всередині єдиного дослідницького дизайну за ідентичними показниками: вибір мовного коду, мовленнєва активність, комунікативна мотивація. Це дало змогу простежити динаміку мовної ситуації без змішування ефектів інструмента й часу.

Інструментарій охоплює три блоки:

- соціолінгвістичний – аналіз вибору мови спілкування в родинному середовищі, закладах освіти та під час дозвілля;
- психолінгвістичний – виявлення тенденцій вибору мовного коду в різних комунікативних ситуаціях;
- нейропсихологічний – спостереження за емоційними реакціями, когнітивною гнучкістю та рівнем довільної мовленнєвої регуляції дітей.

Дослідження проводилося у два етапи:

- 1) перший етап (2023 р.) – констатувальний, спрямований на фіксацію вихідного стану мовного середовища в дошкільних закладах м. Києва;
- 2) другий етап (2024 р.) – порівняльно-аналітичний, орієнтований на визначення динаміки мовних змін та їхніх психолінгвістичних закономірностей.

Отримані результати оброблено методами кількісного та якісного аналізу, що дало змогу простежити загальні тенденції, відмінності та чинники мовної динаміки у виборі українського, російського чи змішаного мовного коду.

Динаміка мовного середовища родинного спілкування. Результати, відображені на [діаграмі 1], демонструють динаміку змін (2023–2024 рр.) за запитанням «Мова родинного спілкування». Отримані дані свідчать про активні мовні трансформації в сімейному комунікативному просторі столиці. Спостерігається зростання частки суржиків – як перехідної форми мовної адаптації російськомовних родин до українського середовища. Водночас частка української мови дещо зменшилася, що може бути проявом тимчасової інертності у процесі переходу на літературну українську мову. Російська мова зберігає відносну стабільність. Загалом зафіксовані показники відображають перехідний етап мовної трансформації київських родин, у межах якого українізація побутового спілкування супроводжується підвищенням частки змішаних мовних форм, зумовлених механізмами мовної інтерференції.

Діаграма 1. Динаміка відповідей на запитання «Мова родинного спілкування».

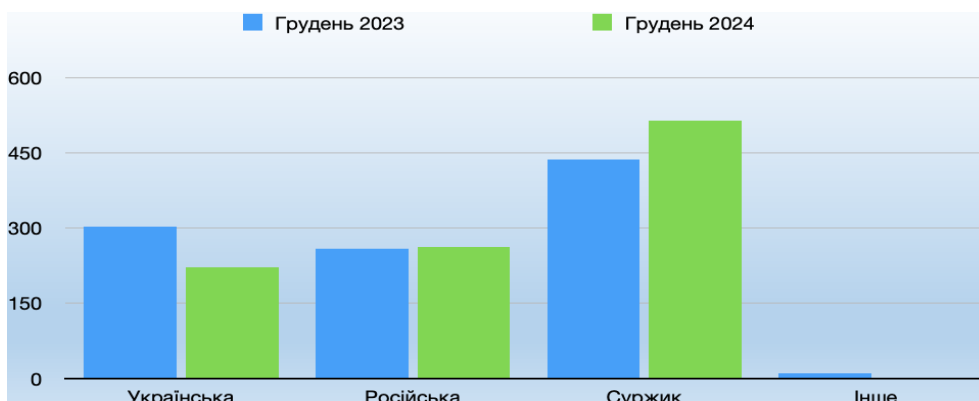
На [діаграмі 2] динаміка сімейного спілкування в період 2023–2024 років вказує на те, що більшість російськомовних сімей перебувають у процесі переходу до україномовного середовища. Цей перехідний період супроводжується значним зростанням суржику, що свідчить про адаптаційні труднощі. Незначне зменшення частки української мови, ймовірно, є тимчасовим, і в подальшій перспективі очікується її зростання за умови посилення освітніх і культурних ініціатив.

Діаграма 2. Динаміка відповідей на запитання «Мова спілкування дитини в сім'ї».

Аналізуючи [діаграму 3], що демонструє динаміку мовного спілкування дитини з друзями в період 2023–2024 рр., зазначимо, що частка української та російської мов дещо зменшилася, тоді як показник суржику суттєво зріс. Це свідчить про перехідний етап мовної адаптації, коли діти, засвоюючи українську мову, ще продовжують використовувати елементи змішаного мовлення в неформальному спілкуванні з однолітками.

Отже, зростання суржику можна розглядати як природну фазу переходу від російськомовного до україномовного середовища. Цей процес супроводжується явищем мовної інтерференції, що є типовим для етапу формування нових мовних звичок і поступового зміцнення україномовної компетентності дітей.

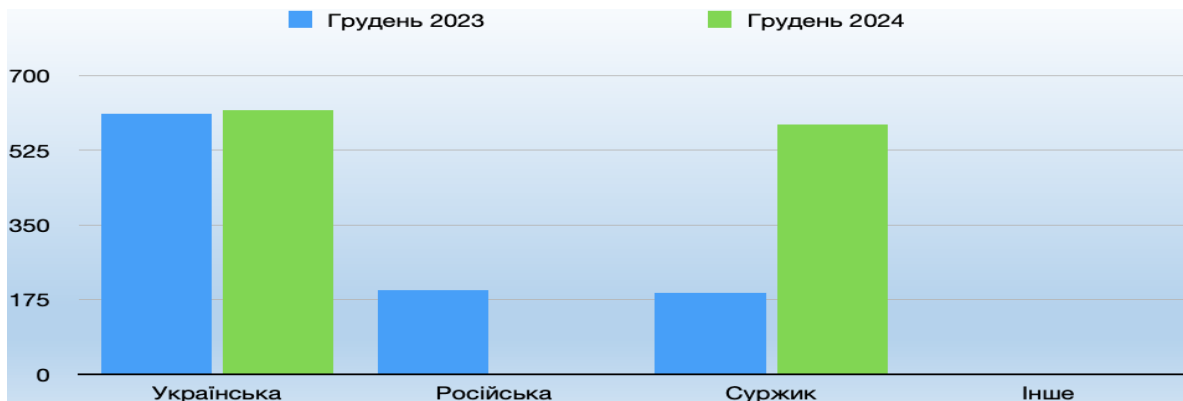

Діаграма 3. Динаміка відповідей на запитання «Мова спілкування дитини з друзями».

Проаналізувавши [діаграму 4], що відображає динаміку мов викладання в закладах дошкільної освіти протягом 2023–2024 років, укажемо на такі тенденції:

- українська мова. Частка української мови залишається стабільно високою, підтверджуючи статус української як основної мови навчання у закладах дошкільної освіти. Стійкість показників засвідчує ефективність реалізації державної мовної політики та її закріплення у практиці викладання;
- російська мова. На відміну від попереднього року, коли певна частина дітей отримувала навчання російською, у 2024 році цей показник фактично зведений до нуля, тобто відбулося повне усунення російської мови з освітнього процесу. Така різка зміна свідчить не лише про кількісне скорочення, а про якісний злам у мовній політиці дошкільних закладів, що відображає державний курс на дерусифікацію освітнього простору та утвердження української мови як єдиної мови навчання. Це також демонструє активну позицію адміністрацій дошкільних установ, які протягом року здійснили перехід на україномовне навчання відповідно до законодавчих норм та освітніх орієнтирів, визначених у Законі України «Про дошкільну освіту» (Київ, Верховна Рада України, 2001, зі змінами та доповненнями). Закон встановлює вимоги до мовної підготовки дітей, спрямовані на створення умов для повноцінного розвитку мовлення та формування україномовного середовища у закладах дошкільної освіти. У межах цих положень перехід на викладання українською мовою став не лише показником державної політики, а й практичним кроком у забезпеченні єдиного мовного простору для гармонійного когнітивного й соціального розвитку дитини [3];
- суржик. Незначне підвищення його частки у 2024 році можна пояснити адаптаційними процесами серед педагогічного персоналу, який переходив від російськомовного спілкування до українського. Суржик виконує функцію перехідного мовного коду, що свідчить про поступову стабілізацію україномовного середовища;
- інші мови. Їхнє використання залишається мінімальним, що підтверджує спрямованість мовної політики й переважання української мови як єдиного засобу навчання.

Результати діаграми 4 демонструють повний перехід системи дошкільної освіти м. Києва на україномовне викладання, що є показником реалізації державної мовної політики, визначеної Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019) [4]. Цей перехід позначає нову фазу розвитку освітнього середовища – від етапу поступової адаптації (2023 р.) до стабільного україномовного функціонування (2024 р.), що відповідає стратегічним завданням держави щодо утвердження української мови як єдиної мови навчання у сфері дошкільної освіти.

Діаграма 4. Динаміка відповідей на запитання «Мова на якій дитині викладають у дошкільному закладі».

Аналіз [діаграми 5] демонструє динаміку мовного спілкування дітей під час навчання, зокрема засвідчує такі тенденції впродовж досліджуваного періоду:

- українська мова. Рівень використання української мови у процесі навчання залишається стабільним, без суттєвих змін. Це свідчить про збереження її провідних позицій у комунікативній взаємодії дітей, без помітного зростання чи зниження;
- російська мова. Частка використання російської мови у процесі навчання суттєво зменшилася, що відображає поступовий відхід від російськомовного освітнього середовища та перехід до україномовного комунікативного простору;
- суржик. Частка використання суржику зросла, що свідчить про перехідний етап мовної адаптації: діти, які переходять із російськомовного середовища, користуються змішаними мовними формами

у щоденній навчальній взаємодії. Це природне явище, властиве процесу формування нових мовних звичок;

- інші мови. Використання інших мов залишається поодиноким і не впливає на загальну мовну структуру навчального середовища.

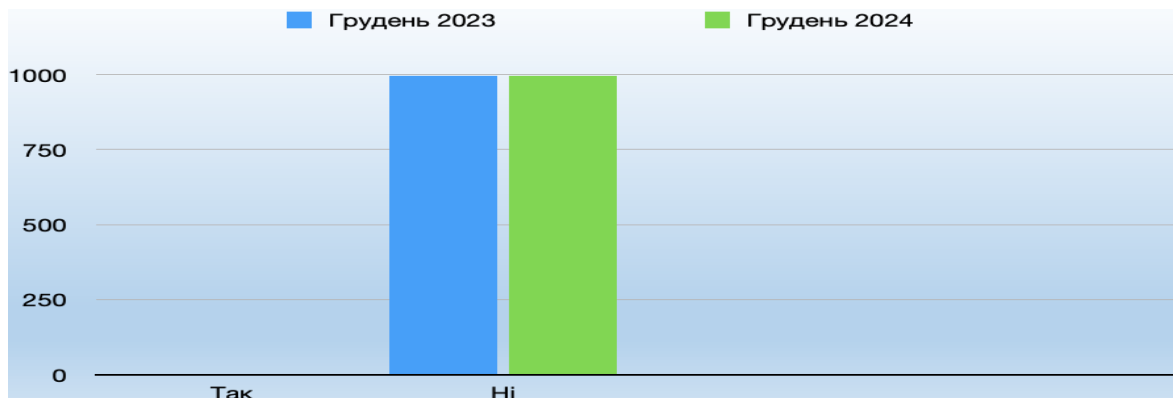

Діаграма 5. Динаміка відповідей на запитання «Мова спілкування дитини у процесі навчання».

Аналіз [діаграми 6] дає підстави для таких висновків:

- показник «Так» відсутній у 2023 р. і 2024 р., що свідчить про нездатність дітей дошкільного віку перемикатися між мовами залежно від ситуації. Це відображає низький рівень мовної гнучкості;
- показник «Ні»: абсолютна більшість респондентів обирають відповідь «Ні» в обох роках, що підтверджує незмінність ситуації в цьому аспекті. Це може бути зумовлено відсутністю двомовного середовища, де діти могли б отримати досвід переходу між мовами, або недостатнім рівнем володіння другою мовою. Діти дошкільного віку ще не мають розвиненої здатності до мовного перемикання через вікові особливості мозку, зокрема незавершений розвиток префронтальної кори. Більшість дітей перебуває в стабільному мовному середовищі, де домінує одна мова, через що вони не мають потреби або стимулів для мовного перемикання.

Динаміка 2023–2024 рр. демонструє відсутність прогресу в розвитку мовної гнучкості в дітей дошкільного віку. Це свідчить про необхідність активнішого залучення освітніх і соціальних інструментів для формування здатності до мовного перемикання, що є важливим аспектом адаптації дітей до багатомовного середовища.

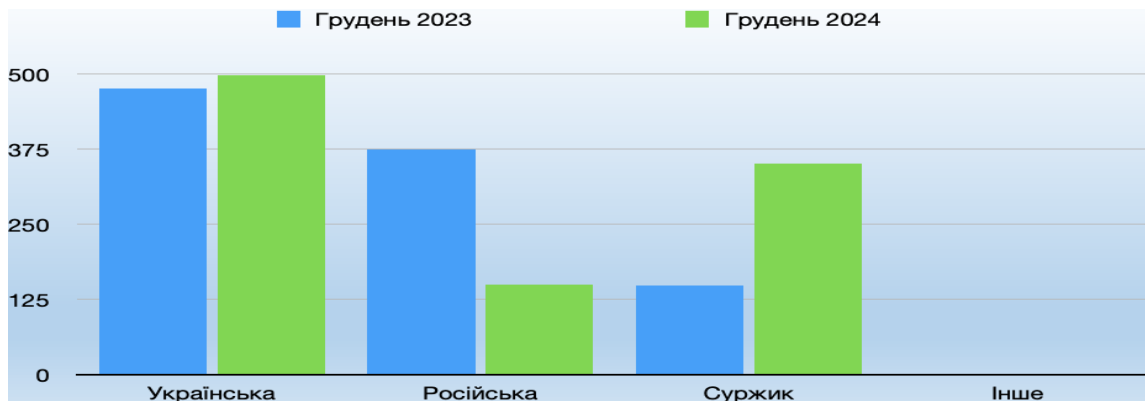
Діаграма 6. Динаміка відповідей на запитання «Мова спілкування дитини з сторонніми людьми».

Аналіз [діаграми 7] засвідчує такі основні тенденції:

- українська мова. Спостерігається збереження високої частки персоналу, який спілкується українською мовою, із незначним приростом порівняно з попереднім роком. Це підтверджує домінування української мови у професійному середовищі дошкільних закладів і відображає результати впровадження державної мовної політики, передбаченої Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019) та Законом України «Про освіту» (2017);
- російська мова. Частка її використання серед працівників суттєво зменшилася, що є показником реальних змін у мовному середовищі відповідно до курсу на дерусифікацію освіти, визначеного

листом Міністерства освіти і науки України № 1/9-419 від 2021 р. «Про організацію навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти» [5];

- суржик. Незначне зростання використання суржик у комунікації персоналу свідчить про перехідний характер мовних процесів у закладах освіти. Така ситуація пояснюється поступовою адаптацією частини працівників до україномовного спілкування та підтверджує, що процес українізації освітнього простору перебуває в активній фазі;
- інші мови. Їх використання залишається поодиноким, що підтверджує одномовність робочого середовища та стійкість україномовної політики у сфері дошкільної освіти.

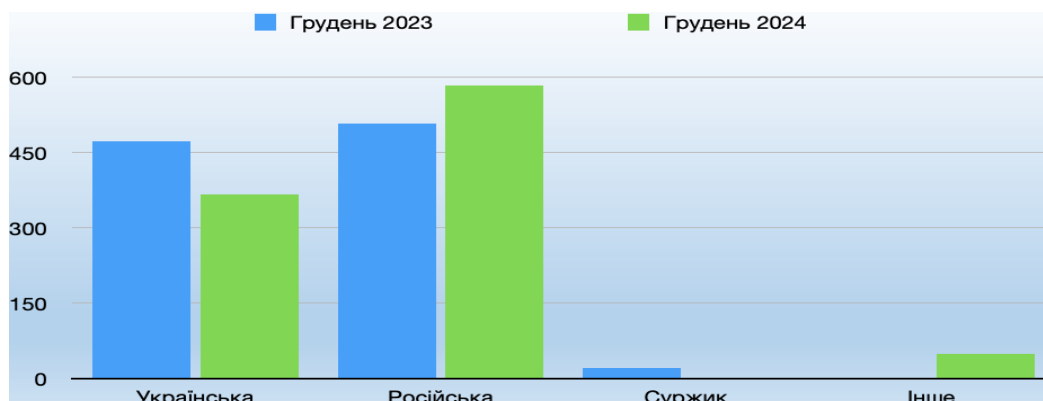

Діаграма 7. Динаміка відповідей на запитання «Мова, якою спілкується персонал у закладах дошкільної освіти».

Аналіз [діаграми 8] дає підстави для таких висновків:

- українська мова. Частка україномовного контенту серед дітей зменшилася у 2024 р. порівняно з 2023 р. Це свідчить про нестабільність україномовного медіапростору та недостатній рівень популяризації дитячого контенту українською мовою;
- російська мова. Спостережено зростання споживання російськомовного контенту, що вказує на потребу посилення інформаційної політики й створенні конкурентного україномовного медіапродукту;
- суржик. Не використовується, що підтверджує відсутність офіційного чи популярного контенту цією мовною формою;
- інші мови. З'являється невелика, але помітна частка контенту іншими мовами (переважно англійською), що пов'язано з глобалізацією та доступністю іноземних ресурсів.

Загалом дані діаграми 8 свідчать про потребу в активнішій підтримці україномовного дитячого медіаконтенту для забезпечення сталого мовного розвитку та формування мовної ідентичності дітей.

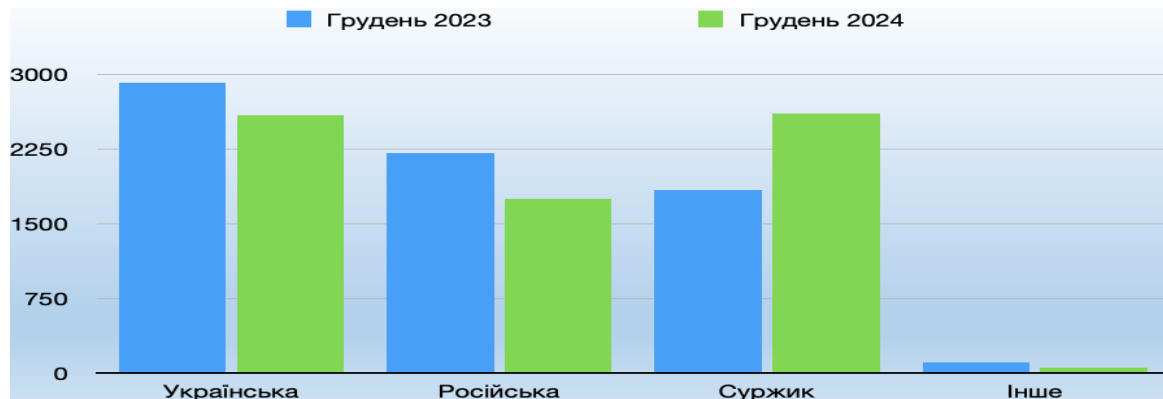

Діаграма 8. Динаміка відповідей на запитання «Мова споживання дитиною контенту в мережі інтернет, по телебаченню, у книгах, журналах».

Аналіз [діаграми 9] дає підстави для окреслення таких основних тенденцій:

- українська мова. Незначне зменшення її частки у 2024 р. порівняно з 2023 р., проте вона зберігає провідні позиції. Це свідчить про стабільне домінування української мови в суспільстві та ефективність державної мовної політики;
- російська мова. Частка російської мови суттєво скоротилася, що підтверджує тенденцію до зниження її впливу й активного переходу населення на українську мову;
- суржик. Спостерігається помітне зростання, що вказує на перехідний характер мовної адаптації – суржик виконує функцію проміжного етапу між російською та українською мовами;
- інші мови. Їхня частка залишається мінімальною, що демонструє домінування національно орієнтованих мовних практик.

Загалом [діаграма 9] відображає позитивну динаміку мовної політики, але збереження суржику як перехідної форми підкреслює потребу в системній підтримці україномовного середовища.

Діаграма 9. Динаміка перспектив мовної політики.

Висновки. Проведене психолінгвістичне дослідження мовної ситуації у закладах дошкільної освіти міста Києва дало змогу комплексно проаналізувати мовні тенденції в умовах сучасних соціокультурних трансформацій. Отримані результати засвідчили багатовимірність мовного середовища, у якому поєднуються елементи державної мовної політики, індивідуальні сімейні практики та нейропсихологічні чинники розвитку мовлення у дітей.

Українська мова зберігає статус провідного комунікативного коду в дошкільних установах, що підтверджує результативність державної мовної стратегії. Водночас стабільність її показників свідчить про необхідність подальшої роботи щодо підвищення рівня мовної грамотності педагогів і підтримки літературного мовлення у щоденній практиці.

Російська мова демонструє тенденцію до поступового зниження у формальному та в неформальному спілкуванні, що відображає процеси дерусифікації освітнього простору. Суржик, натомість, зростає як перехідна мовна форма, характерна для етапу мовної адаптації. Це підтверджує динамічний характер мовного розвитку та потребу в цілеспрямованих заходах із формування стійкої україномовної компетентності дітей.

Використання інших мов залишається незначним, що свідчить про переважання трьох основних комунікативних моделей – української, російської та змішаної (суржику).

Результати другого етапу авторського психолінгвістичного дослідження підтверджують ефективність застосованої інтегративної методики, яка поєднує лінгвістичний, психологічний і нейропсихологічний аналіз. Отримані емпіричні дані дають змогу не лише оцінити поточний стан мовної ситуації, але й виявити закономірності мовної адаптації дітей у середовищі, що трансформується під впливом соціокультурних змін.

ЛІТЕРАТУРА

Гасанова-Лебедева, А. (2024). Психолінгвістичне дослідження мовної ситуації в закладах дошкільної освіти міста Києва на початку XXI століття. [У:] *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*, 1 (11), 14–20. DOI: 10.32689/maup.philol.2024.1.3.

Закон України «Про дошкільну освіту» (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата запити: 09.09.2025).

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/76996.html> (дата запити: 09.09.2025).

Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-419 «Про організацію навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти» (2021). Київ.

REFERENCES

- Hasanova-Lebedieva, A. (2024). Psykholingvistychnе doslidzhennia movnoi sytuatsii v zakladakh doshkilnoi osvity mista Kyieva na pochatku XXI stolittia [Psycholinguistic study of the language situation in preschool education institutions of the city of Kyiv at the beginning of the 21st century]. [U:] *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Filolohiia*, 1 (11), 14–20. DOI: 10.32689/maup.philol.2024.1.3. (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu» [Law of Ukraine «On Preschool Education»] (zi zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (data zapytu: 09.09.2025). (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi» vid 25 kvitnia 2019 r. № 2704-VIII [Law of Ukraine «On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language» dated 25 April 2019 № 2704-VIII]. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/76996.html> (data zapytu: 09.09.2025). (in Ukrainian)
- Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1/9-419 «Pro orhanizatsiiu navchalno-vykhovnoho protsesu v zakladakh doshkilnoi osvity» [Letter from the Ministry of Education and Science of Ukraine N 1/9-419 «On the organisation of the educational process in pre-school education institutions»] (2021). Kyiv. (in Ukrainian)

Подано до редакції 12.09.2025 року
Прийнято до друку 03.10.2025 року